

Abstrakt

Tato práce se zabývá prostředím současné alternativní spirituality v České republice, konkrétně pak neobvyklými spirituálními prožitky a technikami jejich navozování. Je založena na dlouhodobém terénním výzkumu metodou zúčastněného pozorování prováděného zejména v prostředí neo-šamanismu, ale také v prostředí užívání psychedelik, terapie tmou a dalších hnutí a praxí. Tyto praktiky vnímám a analyzuji jako psychotechnologie – tedy techniky, jimiž aktéři usilují o změnu svého myšlení – a zároveň jako spirituální techniky, jejichž cílem je navazovat a kultivovat vztah s duchovním světem. Těžištěm práce je komparace neo-šamanismu a dalších praxí ve třech hlavních aspektech: navození prožitku a prožívání samotné, dále propojení spirituálních prožitků s celkem života aktéra, a nakonec změny náhledu na realitu, které přináší dlouhodobé praktikování. Poukazuji na to, že ve všech těchto oblastech vykazují techniky, které jsou tradičně vnímány jako blízké příbuzné, významné odlišnosti.

Nezanedbatelnou součástí tohoto textu jsou i metodologické a teoretické úvahy. Ukazují, že oblast alternativní spirituality má oproti jiným religiózním prostředím mnohá specifika a že pro její poznání nemusí být mainstreamový metodologický agnosticismus nejvhodnějším nástrojem. Zabývám se také dvěma typy protikladných teoretických přístupů ke zkoumání náboženských prožitků: zobecňujícími přístupy založenými na představě existence univerzální náboženské zkušenosti a přístupy, které zobecňování odmítají a usilují o analýzu sociokulturních aspektů konkrétních praxí. Argumentuji, že právě zkoumání technik navození spirituálních prožitků by mohlo být jistou střední cestou a způsobem, jak tyto dva protikladné přístupy propojit.

Klíčová slova: spiritualita, new age, etnografie, psychedelika, habitus, neo-šamanismus, trans, změněné stavy vědomí, duchové, mysl, metodologický agnosticismus